

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemana za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dožele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemana za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četirispodne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Národnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

VABILO

k

občnemu zboru „Národne tiskarne“

dné 26. oktobra t. l. ob 6. uri zvečer
v sobi uredništva „Slov. Naroda“.

Dnevni red:

Spremembe pravil, in sicer:

V § 20., v 1. odstavku mesto petnajst bode sedem, in v drugem odstavku mesto pet bode šest odbornikov.

V § 21., v drugem odstavku mesto sedem bodo trije odborniki, in v tretjem odstavku izostane „vsaj po jedenkrat vsaka dva meseca“.

V § 25. se izpusti odstavek, „da članovi upravnega odbora in pregledovalnega odseka dobivajo dijete in vnanji člani tudi potne troške povrne“, odstavek, „da se v korist društva potrošeni novci dotičnemu od upravnega odbora takoj povrnejo“, ostane.

Opomba. § 16. Kdor v občnem zboru hoče glasovati, mora svojo delnico, oziroma začasni list vsaj pet dni pred občnim zborom v društveno blagajnico vložiti.

Upravni odbor „Národne tiskarne“.

Zahteve hrvatskega bana.

Iz Pešte se dunajskim listom poroča, da je hrvatski ban grof Pejačević jako energične hrvatsko-narodne terjatve ogerskej vladi stavil. Terjal je: 1. Da se ima Davidova šola za magjarski jezik v Zagrebu odpraviti. 2. Ker je za finančne službe Hrvatov dosti, mora ogerski minister odpraviti kot nepostavno ono naredbo, katera veli, da imajo tisti uradniki

prednost, kateri magjarski znajo. 3. Na kolidvorih in brzojavnih postajah v Hrvatskej se imajo narediti najprej hrvatski, potlej še le magjarski napisi. 4. Tiskanice na pošti, železnicah, v brzojavu se imajo za Hrvate hrvatski narediti in sploh službeni jezik v teh uradih da naj je hrvatski.

Novi list hrvatske vladne narodne stranke, ki ga izdajata Vončina in Miškatovič, „Ustav“, v sobotnej številki potrjuje to vest, če prav ne dovolj naravnost, ker o tem tako-le piše:

„Je li ban u svojoj reprezentaciji sve ono i onim redom nabrojio i zahtievao, kako dojavljuje pouzdanik bečkoga lista, nebi mogli jamčiti; ali znamo pouzdano, da je tražio, neka se sve zloporabe, što su se do danas bilo krivim tumačenjem zakona, bilo prevelikom revnosti nižih oblasti proti zakonu udomile, dokinu i više nepovrate. — Da se tomu nisu htjeli, a kad bi i htjeli, nisu mogli opirati, razumije se samo po sebi, a grof Pejačević nije čovjek, da bez razloga digne graju, a onda s nekoliko liepih rieči bude zadovoljan, nepitajući dalje, da li se i zbilja drži ono, što je tražio, i što mu je obećano. Neima sumnje, da će ban grof Pejačević, kako je u saboru naviestio, da će u to ime po svojoj dužnosti činiti, što interesi zemlje i zakona nalažu, uz buduće saborske sjednice narodnomu zastupstvu najaviti sve ono, što je zbilja učinio i s kojim je uspjehom učinio. Nadamo se pako, da će narodno zastupstvo moći biti zadovoljno s njegovim i nastojanjem i uspjehom, da će moći biti složno s njim u tom, što zakonu odgovara i što sbilja zahtieva interes hrvatske narodnosti.“

Če se tudi z vidnimi vspehi potrdi, da je ban za istino tako energično postopal v inte-

resu hrvatske narodnosti in tudi dosegel, kar je zahteval, potem nij dvombe, da mu bode celo neodvisna narodna opozicija glasno priznanje dajala.

Vendar nam je nekako težko verjeti, da bi bil Pejačević tako odločno za hrvatske narodne pravice oglasil se. Z veseljem bomo pa ob svojem času priznali, da smo se motili in da smo možu delali krivico, ako nas bližnja bodočnost z dejanji in dogodki preveri, da je vendar le istina, kar smo čitali. In brž ko ne se bode tudi hrvatskemu narodu isto tako zdelo, kakor nam. Neverni Tomaži smo, prijeti moramo, da verujemo, čeravno je stvar prav za prav kakor sama ob sebi umljiva in istini podobna.

O modernem nemškem šolstvu.

(Spisal Starogorski)

II.

Z drugega stališča obsoja spomenica nemškega politehničnega društva na Češkem nepraktično stran našega šolstva v svojem listu: „Technische Blätter“ 1876. str. 1. ff., ter dokazuje, da je izobraženost sedaj absolviranih tehnikov po več bistvenih straneh pomankljiva ter ne ustreže praktičnim potrebam. „Pogosto se prikazujejo primankljaji v izobraženosti, kakor nevajenost v mišljenji, dostikrat obžalovanja vredna slabost v pisavi, zunanjej obliki in v stilističnem izrazu, pomankljiva urnost v rabi ravno prostejših operacij in stavkov in slednjič prevelika enostranost. Ker se ti pomankljaji najdejo tudi pri tehnikih, ki so se prištevali izvrstnim učencem, morajo izvirati večjidel iz napačne metode in organizacije v šolah. Vzrok se lahko najde ter

Listek.

Svečanostni govor o Stanku Vrazu.

(Govoril Buž. Raič v Cerovci dné 8. sept. 1880.)

(Konec.)

Slavni in odlični gostovi pobratimi Hrvatje! Pred kratkim zložili so se brez kakega prigovora porabni rodoljubi in pisatelji slovenski v Ljubljani: da Slovenci mahoma sprejmemo srbsko-hrvatski jezik nam najbližje sorodni vsaj istorodni kot književni jezik za strogo znanstvene stvari, ker tako odpira se nam večje občinstvo in širša domovina. Mili mi istokrvni južni sosedje in bratje! to bratsko vezilo pooblaščen sem Vam denes izročiti pri tej prekrasnej narodnej svečanosti, kake še slovenska zemlja ne pomni. —

Je-li nij angelsko delo, ako se dve naj-

bliži grani velikanske lipe slovanske spleteti v jeden poveči venec? — Letos je 1000 let, kar je rimpapa Ivan VIII. potrdil za obredni cerkveni jezik Slovarom slovanščino, v katerej je bila čitana maša dné 27. junija tega leta v Rimu poleg prestolnice v svetega oče in od istega ta vest radostno sprejeta. Na blag spomin te slovanske prikazni bodi ogelni kamen položen jugoslovanske knjigi vzajemnici za znanosti.*) Kar je nižje stroge vednosti, o stari

*) To stvar po priliki tako razumevaj: Kedar naši slovenski profesorji in drugi učenjaki dospejo s pisateljstvom dotle, ka davši sloba slovenskemu pisniku počinjajo v švabščini razkrivati razne modrosti, naj bi se rajše obrnoli na jug in pisali v hrvaščini kot v najsorodnejšem in dostatno razvitem jeziku; želi li Nemeec o nas kaj pozvediti, postaraj se sam za to, kaj bi svojim tlačiteljem in zatiralcem naščine knjigo množili in kinčili, domačo pa zanemarjali. Tako delo je na robe Katon in istega vršilci vskokki Slovencev. Pis.

slovenski, da se narod leže in hitreje razvija. Slovenec se v nekih letih do dobrega nauči nemščine, katera ima vse inačič, nam navpik nasprotni živelj za podlogo, kaj bi ga oviralo, ka se ne bi v nekoliko mesecih privadil toliko ličneje pa domačej hrvaščini? Vedi, ka Hrvatje imajo svoj narodni jezik v uradih, v učilnicah početnicah, v srednjih, na vseučilišči in v akademiji. Srednjim učiliščem na Slovenskem bode tudi skrbeti za točno naučenje tega odličnega narečja, kar uže veleva naučni črtež od 1849. leta. V jedinosti je moč.

Naš preslavni pesnik dr. Preširen bil je protivnik Vrazove ideje, misleči, ka je treba hram od temelja staviti, to je, prosti narod sam iz sebe in v narodnem jeziku razvijati in učiti. Tako postopanje odobravamo in le po tej tiri dospeli smo dotle, ka se mi Slovenci po številu poldrugí milijon moremo ponašati z društvom, katero broji 26.000 deležnikov, ki

se more izreči v stavku: povsod se preveč in premnogotero uči, pa premalo vadi.

To očitjanje ne zadene toliko naših visokih, pač pa ljudske in srednje šole. Kakovo smisel ima, če se v gornjih razredih ljudskih šol otrokom Knappe-jeva geografija z 275 strani v roke da in je uže na tretji strani s konfuzno sistemom Tycho-Brachejevo seznaniti? Čemu se v srednjih šolah za naravoslovje več ur porabi kakor na visokih, in sicer ne za vaje, ampak skoraj izključljivo za dociranje? ravno tako v zgodovini? . . . „Mej tem, ko bi se tako nezmerno veliko tvarine predelati moralo, manjka časa za vaje v pravilnem pismenem in ustmenem izrazu.“ . . . „Napo leonov izrek, od človeka se mora nemogoče zahtevati, da stori kar je mogoče, more veljati sicer kot maksima kacega vojvode, a ne kot vodilo pedagogu . . . . . Da se morejo duševno zdravi in značajni učenci izobraževati, sme cilj učenja pri ljudskih in srednjih šolah segati le do meje, do katere more tudi srednje nadarjeni učenec slediti, do meje, do katere se predavano dejansko vaditi more.“

Najjasnejše in najdoslednejše pak je nemški učenjak Karl Hillebrand napačne strani nemškega šolstva razkladal v svoji obširni razpravi: Ueber Halb- und Gymnasialreform in Deutsche Rundschau XIX, 1879. Hillebrand trdi, da je glavni vzrok, zakaj da vsi drugi narodi mrzijo Nemce, neka nepopisljiva ošabnost, ki izvira sosebno iz preobširne in polovične učenosti. „Was uns Noth thut, ist der Muth der Ignoranz.“

Katoliški pedagogi so tudi pri Nemcih celo stvar uže davno razjasnili. F. J. Buss je pisal uže pred dvema desetletjema:

„Wir haben Allerleiwisser in Menge, aber keine Denker und Charaktere, lauter Schwächlingsvolk.“

Iz vsega navedenega se more razviditi, da imajo dandenes razumniši pedagogi mej Nemci celo druge nazore o odgoji in šoli, kakor naši ustavoverci. Jeli so tudi voditelji nemškega „šulverajna“ enakega prepričanja, ne vem; gotovo pa je, da bi oni zloglasni šulferajn nemškemu narodu največ koristil, ako bi deloval za popraviljanje svojih šol. Dela bo našel zadosti.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 11. oktobra.

Češki listi vsi ostro polemizirajo proti oficijoznemu članku „Pester Lloyd“ o Taaffejevi vladi, (kateri članek smo mi v zadnjem

je po ogromnej veličini priprosto ljudstvo — naša najlepša slava in največji ponos. Evropa! pokaži mi je v toliko čviplej domovini, katera je vsa prepletana in premrežena, vsaj okužena tujstvom!

Kan tej hrvatsko-slovenske slovesnosti je skupno proslaviti velikega in duhovitega narodnega pesnika Stanka Vraza pred svetom pokazati, ka ga čestimo in skladamo se z njegovimi vzvišenimi pomislimi — merečimi navzajemnost književno; pripotovali smo k lepemu nekdanjemu domu Stankovemu, da se segrejemo in navdušimo, vsaj vzplamenimo za narodne svetinje. Zakaj pobožniki romajo k rojstvenim krajem ali grobom na glasu svetnikov? zakaj cerkveni govorniki kažejo na razpelo? Zato, da se navduše za častna in zveličalna dela, da se zrcale in ogledujejo na najodbranejšje lastnosti in kreposti odkupiteljeve, ter da se trude iste nasledovati; a mi se hočemo

svojem listu na drugem mestu priobčili). Oni pravijo, da je očitjanje češke žurnalistiki, da je presilna in presitna v terjanji, povsem neopravičeno. Žurnalistika mora mnenje narodovo povedati, a češka žurnalistika na račun svoje popularnosti še menj terja nego češki narod, ravno ker neče Taaffejevi vladi težav delati. Dalje češki listi Taaffejevi vladi očitajo, da nij izvršila sklepov državnega zbora. Tudi mora vlada priznati, da so češki poslanci dozdej z velicim zatajevanjem samega sebe vlado podpirali in je torej vsako sem spadajoče očitjanje oficijozov netaktno. — Vse to kar o Čehih, velja tudi o Slovencih še mnogo bolj.

Poroča se, da se snide državni zbor uže 16. novembra, ako do tistega časa delegacije končajo svoje delo. Če pa ne, odpré se državni zbor 23. novembra.

Poljski časniki nadaljujejo nemškim ustavovercem debele resnice v oči metati. „Gazeta Narodova“ pravi: „Ali niso Nemci na Karlovskem shodu napovedali boj do noža vsemu, kar neče pokorno biti centralistično-tevtonskemu banditstvu? In ta svojat je hotela še pred kratkim ponujati nam Poljakom svoje prijateljstvo?!“ A drug poljsk list „Czas“ v svojem članku o istem nemškem parteitagu pravi: „Razdraženost in jeza nemških ustavovercev kaže, da némajo prav.“

Prusko-nemški časniki so uže spet začeli bolj žugati Taaffeju in Avstriji, češ, da če „bodo Nemci v Avstriji zatirani kakor zdaj“ potlej ne bode Nemčija hotela zveze z Avstrijo. — Sam Bog nas reši te zveze! Avstriji je le na škodo!

Hrvatske notranje vlade načelnik Živković je dobil od cesarja baronstvo s privedkom Fruškogorski. — Živković je služil z jednako „marljivostjo“ pod Rauchom, kakor pod Mažuraničem in Pejačevićem.

Vnanje države.

Na zadnjo turško okrožnico evropske vlade ne bodo odgovorile, temuč bodo Turčiji naznanile samo svoj sklep, kaj da hočejo storiti. Sicer se do denes še ne ve, ali so uže kak skupen sklep storile a iz vseh poročil se razvida, da Angleška močno pritiska na druge vlade. Gladstone namreč ne odjenja ter hoče, da se porta na vsak način strogo podučí, da se ne sme nekaznovano žaliti cele Evrope. Na strani Anglije sta odločno tudi Rusija ter Italija, baje da tudi Francija, mej tem ko se Avstriji in Nemški očita, da v tej zadevi nijsta iskreni. Osobito Angleži prijemljejo nemško novinstvo; tako na pr. očita „Daily News“ nemškemu časopistvu, da je politično brezmejno lehkomišljeno in preslepljeno. Nemške novine trdijo, da Turčija Nemčije niti ne more razžaliti. A za tem izgovorom tiči samo mržnja do Rusije in do Slovanov. — Pred Ulcinjem evropska flota ne bo demonstrovala, nego se vsak trenotek pričakuje, da odjadra v Egejsko morje. Iz tega se utegne razviti vojska zoper Turčijo, iz te vojske pa morda velika evropska vojska.

V rusko-kitajskem vprašanji se je naglo spet stvar zaobrnila na vojno plat. Ki-

tajski diplomatični mešetar Tseng je dobil nalog vrniti se iz Peterburga v Peking. Ob jednom je bil ruski poslanik Bützov, ki je bil na potu v Kitaj, nazaj poklican: Utegne torej v Aziji do vojske priti.

Francoskega bivšega ministerskega prvosednika Freycineta je sodelovalec nekega časopisa te dni izpraševal, zakaj je stopil iz ministerstva. Freycinet je baje na to odgovoril: Moje ministerstvo je padlo, kakor bode padlo tudi vsako drugo, katero mora samo za tako večino hoditi, katera se vsak trenotek premakne ali prenaredi, ker se v njej osnuje kaka frakcija nezadovoljnežev in tako vladi nemogoče stori, da bi složno hodila z večino. Zato se pri nas tudi nobeno ministerstvo ne more dolgo vzdržati, kakor se n. pr. na Angleškem. Freycinet je dejal, da so uplivali nanj tudi osobni uzroki, da je odstopil.

Dopisi.

S Slapa pri Vipavi 8. okt. [Izv. dop.] (Odgovor na „Izpod Nanosa“ 2. septembra v 206. številki „Slovenskega Naroda“.) Gospod dopisnik se pritožuje, da so sadna drevesa tukajšnje deželne vinstvene in sadjerejske šole predraga, ter da naj bi se Kranjcem, ki to šolo vzdržujejo, v namen povzdige kranjske sadjereje, bolj po nizkej ceni prodajala. Svoje mnenje končuje se stavkom: „No, pa vsaj namen jednake šole vendar ne more biti trženje sè sadnimi drevesci, jaz mislim, da nje poklic je, širiti ter pospeševati sadjerejo po deželi in napredek.“

Jaz sem ravno tistega dne, ko je gospod dopisnik „Izpod Nanosa“ ta dopis pisal, od doma na Dolenjsko odpotoval bil, od kodor sem se še le čez 20 dnij zopet domov povratil. Na Dolenjskem nijsem št. 206 „Slovenskega Naroda“ v roke dobil, in čisto po naključbi naletel sem še le denes na njo. Meni, kakor vodi deželne vinstvene in sadjerejske šole na Slapu je dolžnost gospodu dopisniku stvar, to je prodajo sadnih dreves iz tukajšnje šolske drevesnice pojasniti to tem bolj, ker nij on jedini, kateri goji o njej napačne misli. Jednaci pritožeb slišati sem moral uže dosti. Torej k stvari. Tukajšnja vinogradna in sadjerejska šola je res deželna, toda vedeti je treba, da nje posestvo, ne izvzemši drevesnico, je last gospoda grofa K. Lanthierija, kateri je to deželi za 30 let proti temu v porabo prepustil, da se mu na njegove stroške, to je, proti zaračunenju racionalno gospodarji, ter čisti dohodek gospodarstva njemu odmeni. Iz tega more g. dopisniku in sploh vsem častitim čitateljem jasno biti, da se ne more iz šolske drevesnice drevje preveč po nizkej ceni oddajati, kajti potem bi se dohodek brez vse

pri zibki*) Stankovej naučiti dom, rod in narodni jezik resno in dejanski ljubiti in njegove pravice neustrašljivo braniti ter neopešano skrbeti, da svoje opravičeno pozorišče dostojno nastopi in domovina naša postaja omikanejša, premožnejša, narodnejša. Hoteči nas učiti po davno preminovših pokojnikih kako domovino osrečevati, speval si:

Samo, Kocel, Godimir, Privina —
Četir zvezde sried noči krvave!
Da ja znadem, gdje vam trunu**) glave,
Tud bih poveo svakoga Slovina:
Cjelivat bi prah svetog spomina
Morao svatko od Adrije do* Drave,
Te iz kupelji toli čiste slave
Uzkrsla bi žičem domovina.

Premili mi Stanko! dika Hrvatom, ponos Slovincem! najplemenitejši dejanski Jugoslovan!

*) Hladno gomilo nakinčile so bele roke na poprej imenovanem pokojišču.

**) Prhejo.

ti si bil najčistejši, najiskrenejši, vsaj najglatnejši vzor hrvatsko-slovenskega rodoljuba, kar jih zgodovina zmaga, bodi nam zvezda vodnica; kakor apostol brez imetka razvijal si vedno same blage pomisli o bodočnosti Slovanstva, načela svete istine; pri korjici suhega kruha gojil si in množil marljivo narodno knjigo, ter tovariše spodbujal na isto blagotvorno delo, po vrednem tore zaslužujoč odlično spoštovanje vsega južnoslovanskega, vsega slovanskega naroda. Pripoveda se, ka ptica žar po imeni kodkoli po noči leti, razsvetlja in razžarja ves okraj in podnebje. Stanka smemo primerjati žar-ptici po njegovih, žrom domo- in rodoljuba plamtečih pesnih, katere naj razsvetljajo, segrevajo in razžarjajo njegovim iskrenim duhom vso krajino in podnebje južnoslovansko, naj vedno nam sveti knjiga vzajemnica in jedinstvo.

Stankov vzvišeni in preblagi duh veseli se

pravice gospodu grofu Lanthieriju kratil. Sicer morem kar smelo trditi — kajti pred menoj leži cel kup cenikov raznih drevesnic — da v celej Avstriji nij niti jedne sadne drevesnice, iz katere bi se tako lepo drevje po tako nizkej ceni prodajalo, kakor ravno iz slapske. Po vrhu kaj nizke cene, od 30 do 40 krajcarjev visokodebelnato drevo, je pa še kranjskim kupcem 10% skonte dovoljene, kar stoji na prvi strani cenika jasno tiskano.

Ako bi se na onej strani privolilo, da bi se šolsko sadno drevje pod količkaj izdatno ceno prodajalo, dovoliti bi se moglo to tudi o družih pridelkih, in tako bi se našel morebiti tudi mož, kateri bi zahteval, da se mu tudi šolsko vino vsaj na pol zastonj oddalo. Namen tukajšnje vinogradne in sadjerejske šole res nij trženje sè sadnimi drevesci, ampak v prvi vrsti pospeševanje umnega vinstva in umne sadjereje s podukom. Vsako leto je po več deželnih štipendij raspisanih, pa „izpod Nanosa“ se nihče za nje ne oglasi. Pošljite jednega mladeniča vaše srenje v šolo da se v sadjereji izšola, in napravite potem pod njegovim navodom in oskrbovanjem domačo srenjsko drevesnico, iz katere se bode drevje lahko skoraj prav zastonj mej srenjčane razdeljevalo, in prepričali se bode, da ima tukajšnja deželna vinogradna in sadjerejska šola uže pravi namen.

R. Dolenc,

vodja dež. vinogradne in sadjerejske šole na Slapu.

Z Dunaja 9. okt. [Izv. dop.] (Novinarske novosti.) Taaffejevo ministerstvo je uže uvidelo škodljivost dunajskih judovskih žurnalov za uspešno in trajno svoje delovanje. Zaradi tega se uže precej časa deluje na to, da bi židovsko-nemškemu časopisju postavilo se nasproti ravnovažno avtonomističko časopisje zagovarjajoče načelo politike Taaffejeve ter bi pobijalo lažnjivost i čezmerno sovraštvo judovsko-nemških listov, razkrivalo njih gnjilobo, podmitivost in podlost.

Za to bodo, kakor se zatrjuje od raznih strani, v kratkem godile se velike spremembe v tem oziru. Posebno zanimivo poroča „Moravska Ollice“ o tej zadevi.

Odkar je v Avstriji začelo konstitucionalno vladanje do današnjega dne, bila je nemško ustavaška žuralistika na Dunaji brez konkurence. Zato nij moglo nobeno ministerstvo razen nemško-ustavaškega dolgostrajno biti. Zdaj bi se začinjalo to preminjavati.

Poročal sem vam uže, da je „Wiener Abendpost“ tako preustrojena, da je odslej

Taaffejevo glasilo. Da je Taaffeju za velik popularen list, dokazuje sestavljenje redakcije tega lista. Gans-Ludasy, ministerski svetnik, glavni urednik. Imel je enkrat „Tagespresso“ v svojej lasti, ter je ta list za časa Lasser-Auersperga prav dobro uredoval. „Mor. Orlice“ trdi, da je ministerstvo Auersperg-Lasser s tem človekom provedlo brutalno svoje vladanje. Za „Wiener Abendpost“ bodeta tudi dvorni svetovalec Příbram in baron Falke pisala politične članke; ta dva prištevajo mej najizborniške novinarje. Vse drugo bode pisal Walm, bivši urednik „Fremdenblatta“. Najvažnejša prememba ima se vršiti s staro „Presse“. Ta list bode postal last novega konsorcija, ki je v zvezi s Hohenwartom in s Poljaki. Polnomočnik Poljakov je knez Ladislav Czartoryski. Kakor se poroča je list uže kupljen za 108 000 gold. Dosedanji lastnik tega lista g. Nassauer je s 1. okt. nehal biti lastnik ztare „Presse“. Tudi se vidi, da se ta list v novjšem času zelo mnogo bavi s poljskimi zadevami; znano je tudi, da se na Češkem in Moravskem podpisujejo na novi avtonomistički list. Ta list ima tudi biti glasilo češkega kluba, urednik njegov bode znani češki novinar Lukeš. Skrejšovskega „Parlamentär“, ki izhaja na Dunaji vsako nedeljo, bode od 15. okt. izhajal vsak dan ter bode kot dosedaj oficijozen list. Tako bode ustavovernim listom nastalo precej konkurence. „Wiener Allgem. Zeitung“ — pravijo — ima s 1. januarjem 1881. leta nehati, ker je uže 200.000 gld. premoženja zagospodarila; abonentni „N. Fr. Pr.“, na katere je računila, so jej izostali, drugi pa jej nijso hoteli iti na klej. —

„N. Fr. Presse“, „Deutsche Zeitung“ se lovita, da je strah. Politiko, ki jo tira prvi list, desetini njenih naročnikov nij povšeč. V orijentalnem vprašanji, v notranjih zadevah oba lista nemata pravega, sigurnega črteža. To moti njiju naročnike ter jih odstranjuje. Gotovo je, da so ustavoverno-nemška drevesa uže podsekana in upajmo, da ne bode dolgo, ka se s polomom zvalé k tlam.

Domače stvari.

— (Vojaki spet iz Ljubljane.) Komaj so vojaki polka veliki knez Mihael št. 26. prišli v Ljubljano, uže nas spet — zapuščajo. V nedeljo je odmarširal en bataljon v Kamnik, a včeraj je izšel vojaški dnevni ukaz, ki veleva, da naj še en bataljon Ljubljano zapusti in v Maribor odide.

Uzrok tega naglega premeščenja se imenuje: tukajšnje neugodne stanovanjske razmere. Vojaki nehčejo radi stanovati v brlogih, kakor je ranjca cukar-fabrika in vlažni kolizej. Ali nij to tudi glasán klic za mesto, da zida novo solidno kasarno, ker sicer bomo vselej zadnji vojakov dobili, katerih si obrtniki vendar le želé ker več ali menj konsumirajo. Ker so nas zapustili lovci in Belgijci, bomo tedaj odslej v Ljubljani še menj vojakov imeli kot po zimi! Tudi to je nasledek nemškutarkega gospodarstva na rotovži.

— (Javne tombole) zadnjo nedeljo tukaj nij bilo, ker je bilo slabó vreme. Zato bode prihodnjo nedeljo.

— (Z Dunaja) se nam piše: Denes 9. t. m. ob 1/2 12. uri dopoludne umrl je tukaj nagle smrti drd. medicine Jan Kapistranc Jarc, predsednik „Slovenskega literarnega društva“, Natančneje poročilo pozneje.

— (Spet tatovi v Ljubljani.) Uže v tretjem listu za vrstjo nam je o tatvinah ali ponočnih vlomih pripovedovati. Po noči od sobote na nedeljo je tat (ali morda več jih) skušal vlomiti v sredi mesta k deželnemu glavarju. Požarne brambe udje, ki so stražili fombolni stolp na kongresnem trgu, zaslišali, prepodili so tatu, da je ušel v Gradišče, čeravno je moral preplezati visoki železni plot.

— (Ujeti tatovi.) V nedeljskem listu smo poročali, da so tatovje vlomili pri tukajšnjem usnjarji Hribarji in odnesli za 60 gold. blagá. Denes se nam uže poroča, da sta dva tatova uže ujeta. Zoveta se Ropas in Bobek, in sta baje dva znana prebivalca podtivolskih in podrožnikovih skrivališč in kotov. Na Viči sta prodajala kože in pri tej priliki so ju prijeli. Tretjega tovariša pa še iščejo.

— (V ljubljanskej zvezdiranjen) je bil najden predsinočnjem nek mlad fant iz Šiške, Bobek po imenu, in je bil prenesen v bolnico. Najbrž je bil pri kacem tepeži pobit.

— (Za župana) je bil voljen v Temenici, litijskem okraji, Nace Koléša iz Radanje vasi; za svetovaleca mu pa Matija Presen z Vrha in Josip Fajdiga iz Temenice.

— (Od Metlike) se nam piše: Vinska letina nij bila uže dolgo tako slaba kot letos. Malo smo dobili. Druga leta so imeli po 150 avstr. veder, letos imajo po 40 škafov tropa. To je prežalostni nasledek lanske zime, dveh toč, viharjev in deževja.

— (Od Sotle) se piše v „Tagespost“: Branje v vinogradih, sicer čas veselja, letos je žalostno prošlo. Elementarne nesreče so

denes videč, kako se dva brata soseda rokujeta na bodoče skupno in vzajemno delovanje jugoslovanske knjige na njegovem domu; Stanko raduje se sijajnemu uspehu svojih vseživljenjskih trudov, njegove pomisli oživljajo, postajejo gotov čin. Živela jugoslovanska vzajemnost književna!

Večna slava Stanku Vrazu! a slavni uspeh Stankovim pomislim in delom! Slava!

Še nek odbran spomin!

Slovenec hote izvesti kako važnejše delo, počina je v božjem imeni in pred početkom prekriži se, vsaj voznik odpravljajoč se na daljnje potovanje nareja križ bičnjakom pred vozčema, naj ga višja moč varuje vsake nesreče in posel posreči. Vzpored denašnje prelične slovesnosti odločuje, da se najpoprej na Jeruzalemu opravi daritev sv. maše za vrlo dušo Stankovo, in pa na dober vspeh denašnje hrvatsko-slovenske svečanosti. Za ta sveti

opravek naprosil je slovesnostni odbor prečastnega gospodina kn. vl. stolniškega svetovalca, dosluženega profesorja verstva in slovenščine na realki v Gradci, gosp. dr. Josipa Muršeca, od poslednje nedelje zlatomašnika, in ta preblagi gospod račil je blagovoljno prevzeti to častno nalogo, bivši najiskrenejši in najvernejši prijatelj pokojnemu Stanku, kar vedro svedoče pisma pisana g. Muršecu. V svojih prsih čutim strogo povelje svete dolžnosti, da se zahvalno odolžim v svojih sodobnikov, součencev in v svojem imenu za vašo prijazno naklonnost in mnoge trude, katere ste imeli 1848., 1849. in 1850. l. z nami slovenskimi bogoslovci v nemškem Gradci, učivši nas mile glasove pravilne slovenščine; vaša slovenska slovnica od 1847. leta prva spisana v našem slovenskem jeziku bila nam je pri učenji jasno vodilo, vaše modre besede svetilo; vaše „Bogočastje“ vzorno spisana podloga čistega imenstva v cerkvenih opravilih,

vaši poučni sestavki v preraznih predmetih ravnalo v naših bodočih poslovih; vsaka beseda iz blagih in učenih vaših ust krepilo, nauk in pravilo za naš porabni in narodu koristiti hotéči žitek; in ako v mojem oprsi iskri kaka narodna iskra, prečastni gospodine! preiskrila se je iz vašega dušnega vedno žarečega in plamenečega ognjišča narodnega. Preiskrena vam zahvalnost za vse vaše narodu posvečene in darovane trudove. Glejte denes blagoslovljene nasledeke svojih in Stankovih žrtev, položenih na narodni darilnik, — narodu donašajo blaženstvo.

Uživajte dneve od božanske previdnosti vam poklonjene v dušnej in telesnej zadovoljnosti, a vaši in Stankovi nauki naj se širé in vladajo z bratovi on- in takraj Drave in Sotle z narodom, ter stalno krepé vzajemno knjigo in slogo na vedro prosveto in tvarno blagostanje slovanske skupini na jugu. Živela knjiga in domovina vzajemnica!

uničile pridelek. A vse jedno se davek z ne-
usmiljeno strogostjo pobira in davkarski ekse-
kutorji imajo stalno delo.

— (Iz Zagreba) se nam piše: V na-
ših vinogradih bode (ali je) slaba berba ali
trgatev. Malo se bode pridelalo in še to ne
dobro vino. Zato je staro vino poskočilo v ceni.

Razne vesti.

* (Grozovita mati.) Iz Prage se dne
9. oktobra telegrafira dunajskim listom: V
saksonske (torej nemške) vasi Fürstenau je
neka kmetica umorila svoje tri otroke, ki so
bili v starosti od 1/2 do 7 let in potlej sama
sebe obesila na tisti klin, na katerega se je
bil pred nekaj leti nje oče obesil.

* (Naseljevanje Nemcev v Bosni.)
Iz Kostajnice se dunajskemu konservativnemu
listu piše, da se je tam v okolici naselilo na
bosenskih in hrvatskih tleh, ravno ob hrvat-
ske meji več tirolskih rodov. Tri družine so
kupile 45 oralov (ali johov) njiv za samo 1900
gold. Dve družini so kupile za 750 gold. 34
avstrijskih oralov. Sedem družin nemških ro-
dov je pa na bosenski strani kupilo 81
oralov rodovitne zemlje, (za njive) za 3300 gl.,
vse prav rodovitna zemlja.

Tujci.

10 oktobra:

Pri Slonu: Grillitsch iz Dunaja. — Jaschke
iz Tržiča. — Gustin iz Maribora. — Magerl iz Dvora.
— Szarvas iz Dunaja.

Pri Malici: Deller iz Dunaja. — Jesenko iz
Pešte. — Steinhardtter iz Gradca. — Bolt, Dettler iz
Dunaja. — Elawan iz Prage. — Smota iz Trsta. —
Brukner, Gelles z Dunaja.

Loterijske srečke.

Na Dunaji 9. oktobra: 33, 86, 17, 31, 28.
V Gradci 9. oktobra: 20, 48, 47, 33, 64.

Dunajska borza 11. oktobra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	70	gl.	10	kr.
Enotni drž. dolg v srebru . . .	71	"	90	"
Zlata rente . . .	85	"	25	"
1860 drž. posojilo . . .	128	"	50	"
Akcije narodne banke . . .	818	"	—	"
Kreditne akcije . . .	274	"	25	"
London . . .	118	"	45	"
Srebro . . .	—	"	—	"
Napol. . .	9	"	43 1/2	"
Č. kr. cekini . . .	5	"	64	"
Državne marke . . .	58	"	20	"

Cirkus Kremsler & C.

na cesar Josipovem trgu
denes vtorek dne 12. oktobra

na korist klovna RENZA

velika predstava

z novim programom.

K tej predstavi uljudno vabi
beneficijant

(513)

Renz.

F. WERTHEIM & COMP.,

najstarejša in najslavnejša

tvornica za kase

katerih se ne prime ogenj in se jih ne more zrušiti.

Te kase so denes jako po ceni in se vsakemu trgovcu nujno
priporočajo. — Fabriko zastopa za celo Kranjsko:

Franz Dettler,

na mestnem trgu v Ljubljani.

(512)

Borzno kupovanje in prodajanje

državnih papirov

ter drugih naložnih in spekulacijskih vrednostij.

Isidor L. Schornstein

Bankgeschäft

Wien, I., Wipplingerstrasse Nr. 43, II. Stock

(vis-à-vis der Börse).

(443-12)

Na vsa v to stroko spadajoča vprašanja daje se rado in hitro odgovor.

Izdatelj in urednik Makso Armič.

Le jedenkrat

podaje se tako ugodna prilika, da si za polovico
prave cene omisli vsakdo izvrstno uro.

Velikanska razprodaja.

Politične razmere, ki so nastale v celem Evropi, zadele so tudi Svico; vsled teh razmer se
je na stotine delavcev izselilo, tako da je obstanek tovarn jako dvomljiv. Tudi največja fabrika za
ure, katero smo mi zastopali, se je zaprla začasno, ter nam je zaupala prodajo svojih ur. Te tako
zovane žepne ure so najboljše ure celega sveta, kojih okrovi so izdelani iz najfinejšega srebr-
nega niklja, so izredno elegantno gravirani in giljoširani, ter so ameriškega sistema. Vsled
neke vlastne konstrukcije ne more se taka ura nikdar pokvariti, pade ehko na
tla, sme se stisniti, a vendar ura pri tem nič ne trpi.

Proti povzetju, ali vpošiljavi male svote, katera je pri vsakej baži ur zaznamovana, s
katero je plačana le pridejana zlata double urna verižica, baržunasti etui, glavni ključ za ure in
delavska plača, dobi vsakdo najfinejšo repasirano uro skoraj na polovico zastonj. Vse ure so
natanko repasirane, ter garantujemo za vsako uro pet let.

V dokaz gotovega jamstva in strogosti solidnosti, prevze-
mamo s tem dolžnost javno, da vsako nepristoječo uro nazaj
vzememo, in z drugo zamenjamo.

Izpisek ur.

1000 komadov remontoir žepnih ur, katere
se pri kozici navijajo brez ključa, z dvojnimi
okrovom in kristalnim okrovom, izredno natančno
regulovane; razen tega so tudi elektrogalvanično
pozlačene, tako da jih nobeden zlatar ne more
od pravo zlatih razločiti; z verižico, medaljonom
itd. preje jeden komad gl. 25, zdaj le
gl. 10.20.

1000 komadov krasnih ur na sidro (ankeruhr)
od najtežjega srebrnega niklja, tekočih na 15
rubinih, z emailiranimi kazali, kazalom za tre-
notke in kristalnim ploščnatim steklom, natan-
čno repasirane; preje jeden komad gl. 21,
zdaj samo gl. 7.25.

1000 komadov mobilnih ur na valje (cylin-
der-uhr) v teških giljoširanih okrovih od srebr-
nega niklja, s kristalnim ploščnatim steklom,
tekočih na 8 rubinih, fino repasirane, z verižico,
medaljonom, in baržunastim etuijem, jeden ko-
mad preje gl. 15 zdaj le gl. 5.60

1000 komadov Washingtonskih ur na sidro
od 13lotnega srebra, potrjene od c. k. denar-
nega urada, tekoče na 15 rubinih, elektro-
galvanično pozlačene, da jih ne more nobeden
strokovnjak ali zlatar od pravo zlatih razločiti;
fino na trenotek regulovane in poskušene. Teh
ur stal je preje jeden komad gl. 27,
zdaj pa le gl. 11.40.

1000 komadov Washingtonskih remontoir
žepnih ur, od pravega 13lotnega srebra odo-
brenega od c. k. denarnega urada, pod naj-
strožjim jamstvom na trenotek repasirane, s ko-
lesjem od niklja in privilegiranim regulovanjem,
tako da se nij treba teh ur nikdar popravljati.
Pri vsakej uri da se zastonj tudi jedna zlata
double urna verižica, medaljon, baržunasti etui
in ključ; vsaka taka ura stala je preje
35 gl. zdaj pa samo gl. 16.

1000 komadov ur za dame od pravega
zlata z 10 rubini, preje gl. 40, zdaj gl. 20.

1000 komadov remontoir ur od pravega
zlata za gospode ali gospé, preje 100 gl.
zdaj gl. 40.

650 komadov ur z ropotcem, fino regulovane,
dajo se rabiti tudi na pisalneji mizi, preje
gl. 12, zdaj le gl. 5.80.

650 komadov ur z majatnikom (pendeluhr) v
fino izrezljanih gotičkih visokih omaricah, na-
vijajo se vsakih osem dnij, fino na trenotek re-
gulovane, lepe, in impozantne. Ker je taka ura
po minulih 20 letih še dvakrat več vredna, naj
bi jo imela vsaka družina, posebno ker se s tako
uro soba olepša. Te ure stale so preje
gl. 35, zdaj se dobi jeden komad za
smešno nizko ceno gl. 15.75.

Pri naročilih za ure z majatnikom (pendeluhren) priloži naj se tudi
mala svota.

Naslov: **Uhren-Ausverkauf**

(463-2)

von

Philipp Fromm, Uhrenfabrik,
Wien, Rothenthurmstrasse Nro. 9.

Najboljše in najuplívnejše
Norveško

pomuhljevo olje iz kitovih jeter

zoper škroflje, krvico, pljučnico, kašelj itd. itd.,
v sklenicah à 60 kr.,

združeno z železnim jodírom

posebno dobro za one, ki imajo premalo krvi ali ki
si imajo kri čistiti

v sklenicah à 1 gl.

prodaje

G. PICCOLI,

lekar „k angelu“

(490-1) na dunajskeji cesti v Ljubljani.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.